

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЄРЕВАНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ**



ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Єреванського навчально-наукового інституту ЗУНУ

_____ аак ГУДРАТЯН
2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Микола ЦИПКАРИК

2022 р.



РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Історія та культура Вірменії»

ступінь вищої освіти – **бакалавр**

галузь знань - 12 Інформаційні технології

спеціальність - 123 Комп'ютерна інженерія

освітньо-професійна програма - «Комп'ютерна інженерія»

Кафедра гуманітарних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ.(год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Заочна	1	1	8	4	-	-	138	150	2

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Комп'ютерна інженерія» підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія» галузі знань 12 Інформаційні технології, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022р.).

Робочу програму розробила к.іст.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін ЄННІ ЗУНУ Джаваір ТОРОСЯН.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін, протокол № 1 від 26.08.2022 року.

Завідувач кафедри
Гуманітарних дисциплін,
к.п.н. доцент



АННА МІНАСЯН

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 123 “Комп'ютерна інженерія”, протокол № 1 від 30.08.2022 р.

Голова ГЗС,
д.т.н., професор



Гамлет АРУТЮНЯН

Гарант
д.т.н., професор



Гамлет АРУТЮНЯН

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія та культура Вірменії»

Дисципліна «Історія та культура Вірменії»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань 12 «Інформаційні технології»	Статус дисципліни <i>обов'язкова</i> Мова навчання <i>українська, вірменська</i>
	спеціальність 123 «Комп'ютерна інженерія»	Рік підготовки: 1 Семестр: 1
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Комп'ютерна інженерія»	Лекції: 8 год. Практичні заняття: 4 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)	Самостійна робота: 138 год.
		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Історія державності та культури Вірменії»

Мета вивчення дисципліни: поглибити здобуті в середній школі знання студентів про минувшину вірменського народу, його державність, культуру, видатних особистостей, внесок у розвиток світової цивілізації; піднесення національної самосвідомості майбутніх спеціалістів, виховання патріотичних і морально-етичних переконань, відчуття причетності до тисячолітньої історії та культури Вірменії; формування навиків наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку; навчання практичних навичок роботи з історичними джерелами й науковою літературою; вироблення умінь застосовувати набуті знання з історії й культури у повсякденній діяльності, для орієнтації в суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

Завдання вивчення дисципліни: визначити та дослідити закономірність і основні етапи становлення вірменської державності та її культури від стародавніх часів до сучасності; з'ясувати основні історичні фактори, які вплинули на формування та зумовили культурні особливості й ментальність вірменів; прослідкувати історичні спроби вірменського народу утворити свою державу та проаналізувати причини невдач; розглянути основні форми й тенденції розвитку вірменської культурної спадщини як цілісної системи в контексті культурної традиції; використати історико-культурні надбання вірменського народу для формування національної свідомості майбутніх спеціалістів, відчуття причетності до тисячолітньої історії Вірменії, виховання в них національно-патріотичних переконань, готовності до участі в розбудові Вірменської держави.

Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Передумови для вивчення дисципліни: Зазначена дисципліна включена до циклу дисциплін загальної підготовки за переліком програми. У структурно-логічній схемі навчання зазначена дисципліна розміщена на II-му курсі. Для засвоєння дисципліни студентам необхідні знання та навички, отримані при вивченні дисципліни «Вірменська мова за професійним спрямуванням» та базові знання із курсу Історія Вірменії загальноосвітньої середньої школи, достатніх для сприйняття категоріального апарату та розуміння джерел.

Результати навчання:

ПРН4.Знати та розуміти вплив технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті.

ПРН14.Вміти поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів.

3. Програма навчальної дисципліни «Історія та культура Вірменії»

Змістовий модуль 1. Від початків Вірменської державності до її занепаду (первісна доба).

Тема 1. Проблеми походження та формування вірменського народу. Стародавні державні утворення Вірменського нагір'я. Розташування, кордони, річки, озера Вірменського нагір'я. Історичний поділ Вірменії. Питання генеалогії вірменського народу. Ранні державні утворення.

Предмет курсу «Історія та культура Вірменії», його сутність і завдання. Вірменія – одна з центрів світової цивілізації, її невіддільна складова. Головні етапи генези вірменського етносу. Вірмени – корінне населення правірменських земель. Джерела та історіографія. Періодизація курсу.

Становлення і розвиток людського суспільства. Формування державотворчих традицій на території Вірменії (від первісної доби). Розселення, державний лад, розташування, побут і вірування. Внутрішня і зовнішня політика вірменських царів. Особливості історичних подій.

Тема 2. Політичне та соціально-економічне життя Ванського (Біанілі Урартуського) та Єрвандунського царств. Створення і зміцнення Ванського царства. Ванське царство, наймогутніша держава Середньої Азії. Занепад і падіння Ванського царства. Стан держави. Паруйр Нагапет. Єрванд I Сакавакяц. Тігран Єрвандян. Вірменія у складі Акеменінської імперії. Вторгнення Олександра Македонського.

Перші держави на вірменських землях. Перші держави на вірменських землях. Основні тенденції формування Ванського та Єрвандунського царств як держав вірменського народу. Причини їх занепадів. Згадки Ассирією Урарту в період з XIII по VIII століття до н. е. Джерела Ассирії є основою більшої частини історичних даних про Урарту, а також основою хронології Урарту. «Союз племен» на території Ванського царства (до XI століття до н. е.) і власне Ванське царство (з XI століття до н. е.).

Особливості правління. Паруйр Нагапет, Єрванд I Сакавакяц. Тігран Єрвандян. Завершення процесу об'єднання земель, зміцнення централізованої влади. Захист кордонів від вторгнення Олександра Македонського.

Тема 3. Вірменія часів Арташесянської династії. Проголошення Арташесянського царства. Арташес I. Тігран Великий. Занепад і падіння Арташесянського царства.

Проголошення Арташесянського царства. Початок Арташесянської династії у часи правління Арташеса I (189 до н.е. — 160 до н.е.). Ослаблення Селевкідської імперії, втрата контролю над західними територіями, включаючи Вірменію.

Особливості правління. Арташес I. Самопроголошення царем Вірменії у період ослаблення Селевкідської імперії. Укріплення правління та розширення території, завойовуючи нові землі і посилюючи вплив Вірменії на сусідні держави. Тігран Великий. Розширення територій царства, що стало однією з найбільших держав в античному світі на момент його правління. Поєднання зовнішньої агресивної політики із внутрішньою стабільністю. Занепад.

Занепад і падіння Арташесянського царства. Війни із Римською імперією. У 69 до н.е. Поразка від римського полководця Луція Лукулла. Втрата завоювань. Підписання мирного договору.

Тема 4. Вірменія часів царства Аршакуняц. Національно-визвольна боротьба вірмен V ст. Заснування Аршакунінської династії у Вірменії. Аршакуни у III-II століттях до н.е, Трдат III Великий і проголошення Християнства державною релігією. Царі Аршак I і Папа Римський. Занепад і падіння Аршакунів.

Національно-визвольна боротьба вірмен у V столітті. Причини національно-визвольної боротьби вірмен. Виникнення рухів спротиву проти іноземного гніту (особливо Сасанідського Ірану). Боротьба за збереження вірменської ідентичності, культури та релігії.

Заснування Аршакунінської династії у Вірменії. Походження династії: родинні зв'язки з Аршакадами. Піднесення Аршакунів до влади після відходу Селевкідів. Основні етапи становлення династії.

Особливості правління. Трдат III Великий і проголошення Християнства державною

релігією. Роль Трдат III в історії Вірменії. Прийняття християнства як державної релігії у 301 році. Важливість християнства для національної ідентичності вірмен. Місце святого Григорія Просвітителя в історії християнської Вірменії. Царі Аршак I і Папа Римський. Аршак I та його взаємодія з християнською церквою. Роль папи римського у взаєминах з вірменським царством. Релігійні та політичні стосунки Вірменії з Римом.

Культура Вірменії середини XIV – першої половини XVII ст. Освіта і наука. Братські школи. Перші друкарні. Література. Музика. Різьбярство і скульптура. Монументальне фрескове мистецтво. Живопис.

Занепад і падіння Аршакунів. Причини занепаду Аршакунінської династії. Внутрішні політичні суперечності та зовнішній тиск (напади Сасанідів та арабів). Падіння Вірменії під тиском арабів у середині VII століття. Останні спроби відновлення незалежності.

Тема 5. Вірменія часів династії Багратунів. Відновлення незалежності Вірменії. Ашот I. Могутність та зміцнення незалежності країни. Малі царства. Занепад і падіння царства Ані. Стан держави.

Загальний огляд періоду правління династії Багратунів. Важливість відновлення незалежності Вірменії після періоду арабського гноблення. Відновлення незалежності Вірменії. Причини втрати незалежності Вірменії та її підкорення арабами. Процес відновлення незалежності у IX столітті. Роль Багратунів у відновленні політичної автономії Вірменії.

Ашот I і його правління. Постать Ашота I як засновника династії Багратунів. Політичні та військові досягнення Ашота I. Встановлення незалежності Вірменії від арабів та її стабілізація. Могутність та зміцнення незалежності країни. Розвиток внутрішньої політики та економіки Вірменії в період правління Ашота I. Встановлення союзів з іншими державами, зокрема з Візантією. Розширення території та укріплення кордонів держави. Роль Багратунів у відновленні культурної і релігійної самобутності Вірменії.

Малі царства вірменського нагір'я. Стан дрібних вірменських князівств та їх взаємодія з Багратунським царством. Роль дрібних царств у політичному ландшафті Вірменії. Вплив малих царств на центральну владу Багратунів.

Занепад і падіння царства Ані. Причини занепаду царства Ані в кінці XI століття. Внутрішні та зовнішні фактори, що призвели до падіння столиці (суперечності серед вірменських правителів, атаки турків-сельджуків). Перехід влади в Ані та її остаточне знищення. Стан держави в період занепаду. Політична та економічна ситуація в останні роки правління Багратунів. Втрата контролю над стратегічними територіями. Роль Багратунів у розвитку культури та християнства під час занепаду.

Тема 6. Килікійська Вірменія. Виникнення та зміцнення влади Рубінян. Антивізантійська боротьба. Проголошення Царства. Становлення династії Хетумянів. Вірменомонгольська та вірмено-мамлюцька боротьба. Послаблення і занепад. Стан держави.

Виникнення та зміцнення влади Рубінян. Загальний огляд історії Килікійської Вірменії. Особливості політичної ситуації в регіоні в період формування Килікійської Вірменії. Заснування Килікійської Вірменії та перші правителі. Роль Рубінянів у створенні стабільної держави. Підкорення Килікії вірменами та інтеграція місцевих земель до Вірменії. Політичні та військові досягнення Рубінянів у зміцненні влади.

Антивізантійська боротьба. Відносини Килікійської Вірменії з Візантією. Причини і характер антивізантійської боротьби. Військові конфлікти, що виникли внаслідок боротьби за вплив у регіоні. Роль вірменської армії та дипломатії в цих конфліктах. **Проголошення Царства Килікійської Вірменії.** Офіційне проголошення Килікійської Вірменії царством (1198 рік). Причини та обставини, що призвели до піднесення статусу князівства до царства. Внутрішньополітичні та зовнішньополітичні фактори цього проголошення.

Становлення династії Хетумянів. Перехід влади до династії Хетумянів після Рубінянів. Важливі правителі династії Хетумянів та їхній внесок у розвиток держави. Розширення території та зміцнення Килікійської Вірменії під час правління Хетумянів. **Вірменомонгольська та вірмено-мамлюцька боротьба.** Взаємини з монголами, зокрема з Золотою Ордою та іншими монгольськими державами. Вірмено-мамлюцька боротьба, зокрема конфлікти з мамлюкським

Єгиптом. Вплив монгольської та мамлюкської політики на внутрішню ситуацію в Кілікійській Вірменії. Стратегічні альянси та дипломатія.

Послаблення і занепад Кілікійської Вірменії. Причини ослаблення Кілікійської Вірменії в XIII-XIV століттях. Внутрішні конфлікти, боротьба за трон, економічні труднощі. Напади та експансія турків-сельджуків і мамлюків. Остаточне падіння Кілікійської Вірменії в 1375 році внаслідок захоплення її території султаном Єгипту. Політична та економічна ситуація в останні роки Кілікійської Вірменії. Розпад єдиної держави, розподіл територій. Культурне та релігійне спадщини Кілікійської Вірменії, навіть після її падіння. Вплив занепаду Кілікійської Вірменії на подальшу історію Вірменії.

Тема 7. Визвольні рухи вірмен у 17-18 ст. Діяльність делегації Католикоса Акопа Джугаєці. Програми Ісраєля Орі про визволення Вірменії.

Характеристика соціально-політичної ситуації у Вірменії в 17-18 століттях. Причини виникнення визвольних рухів серед вірменського народу. **Визвольні рухи вірмен у 17 столітті.** Причини та умови, що призвели до національно-визвольних рухів. Вплив османського та персидського панування на вірменську національну свідомість. Основні виявлення визвольних рухів та боротьба за незалежність вірмен.

Діяльність делегації Католикоса Акопа Джугаєці. Роль Католикоса Акопа Джугаєці у вірменській історії. Місія та мета делегації Акопа Джугаєці у різних країнах. Зусилля Акопа Джугаєці для мобілізації міжнародної підтримки для визволення Вірменії. Переговори з великими державами того часу (Османська імперія, Іран, Росія) та їх результати. **Програми Ісраєля Орі щодо визволення Вірменії.** Роль Ісраєля Орі у розвитку визвольних рухів вірмен. Основні положення програм Орі щодо визволення Вірменії. Залучення Орі до політики на міжнародній арені, його контакти з європейськими державами. Можливості та обмеження програм Орі: пошук союзників серед європейських країн.

Причини невдач визвольних рухів. Внутрішні проблеми вірменського суспільства, відсутність єдності. Політична нестабільність в окремих країнах, які могли б стати союзниками. Проблеми в дипломатичних переговорах та перешкоди для досягнення конкретних результатів. Спадщина визвольних рухів вірмен у 17-18 століттях. Вплив діяльності Католикоса Акопа Джугаєці та Ісраєля Орі на подальшу історію Вірменії. Важливість цих рухів для формування національної ідентичності вірменського народу.

Змістовий модуль 2. Вірменія від імперського поневолення до відновлення національної державності (кінець XVIII – перша третина XXI ст.).

Тема 8. Східна Вірменія у складі Російської імперії. 1804-1813 рр., 1826- 1828 роки Російсько-перські війни. Туркманчайський мирний договір. Утворення Вірменської області. 1806- 1812, 1828-1829 роки Російсько-турецькі війни. Адріанопольський договір. Переселення західних вірмен у Східну Вірменію.

1804-1813 роки: Російсько-перські війни. Причини війни між Російською імперією та Персією. Основні етапи і битви війни. Роль Східної Вірменії як арени військових дій. Стратегічні інтереси Росії у регіоні, зокрема в контексті боротьби з Персією за контроль над Кавказом. Туркманчайський мирний договір (1813 рік). Умови Туркманчайського договору між Росією і Персією. Територіальні зміни після підписання договору: приєднання Східної Вірменії до Російської імперії. Політичні та соціальні наслідки для вірменського населення.

Утворення Вірменської області в складі Російської імперії. Створення Вірменської області в межах Російської імперії після 1813 року. Адміністративна організація та управління Вірменською областю. Вплив нових адміністративних структур на місцеве населення.

1826-1828 роки: Російсько-перські війни. Причини та початок нової Російсько-перської війни. Основні битви та воєнні кампанії цього періоду. Роль Східної Вірменії в цій війні та участь вірменських військ у складі російської армії. Туркманчайський мирний договір (1828 рік). Умови та значення другого Туркманчайського мирного договору для Вірменії. Підписання договору та остаточне закріплення Східної Вірменії за Росією. Економічні та соціальні зміни

після укладення договору.

1806-1812, 1828-1829 роки: Російсько-турецькі війни. Причини та хід Російсько-турецьких війн. Важливі битви та їхні наслідки для Вірменії. Підсумки війни для Російської імперії та вплив на становище Вірменії в її складі. Адріанопольський договір (1829 рік). Умови Адріанопольського договору між Росією та Османською імперією. Вплив договору на статус Вірменії та територіальні зміни. Відносини між Росією і Османською імперією щодо вірменського населення після договору.

Переселення західних вірмен у Східну Вірменію. Причини масового переселення вірмен з Османської імперії на територію Східної Вірменії. Соціально-економічні умови переселенців. Вплив переселення на демографічну ситуацію в Східній Вірменії. Спадщина Російської імперії для розвитку Вірменії та формування вірменської національної ідентичності. Наслідки Туркманчайського і Адріанопольського договорів для майбутнього Вірменії та її взаємодії з Росією.

Тема 9. Російсько-турецька війна 1877- 1878 рр. Інтернаціоналізація вірменського питання. 1877-1878 роки Російсько-турецька війна. Сан-Стефанський договір і вірменське питання. Берлінська асамблея та інтернаціоналізація вірменського питання.

1877-1878 роки: Російсько-турецька війна. Причини Російсько-турецької війни 1877-1878 рр. та її вплив на вірменське питання. Зростаючий інтерес до проблеми вірменського населення в Османській імперії на міжнародному рівні. Передумови та причини війни між Росією та Османською імперією. Основні етапи та бойові дії війни. Важливі битви і результати війни для обох держав. Роль вірменських збройних формувань та вірменських громад в конфлікті. Політичні та територіальні зміни після війни. **Сан-Стефанський договір (1878 рік) і вірменське питання.** Умови Сан-Стефанського мирного договору між Росією та Османською імперією. Статті договору, що стосуються Вірменії та вірменського питання. Положення про створення автономії для вірмен в Османській імперії. Реакція міжнародної спільноти на договір та очікувані зміни в управлінні вірменськими землями. **Берлінська асамблея (1878 рік) і перегляд Сан-Стефанського договору.** Причини скликання Берлінського конгресу та його роль у перегляді Сан-Стефанського договору. Умови Берлінського договору і зміни щодо вірменського питання. Рішення Берлінського конгресу про інтернаціоналізацію вірменського питання. Визначення ролі великих держав у захисті прав вірменського населення Османської імперії.

Інтернаціоналізація вірменського питання. Огляд інтернаціоналізації вірменського питання після 1878 року. Залучення великих держав (Європа, Росія, Великобританія, Франція) до проблеми вірмен в Османській імперії. Перше формальне визнання потреби захисту вірменських прав на міжнародному рівні. Роль дипломатичних зусиль Вірменії та вірменських організацій у просуванні інтернаціоналізації питання.

Політичні наслідки для Вірменії. Як війна та міжнародні договори змінили становище вірмен в Османській імперії. Вплив Берлінської асамблеї на внутрішню політику Османської імперії щодо вірмен. Оцінка ефективності міжнародного втручання у вирішення вірменського питання. Важливість Російсько-турецької війни 1877-1878 рр. для майбутнього вірменського питання. Роль Сан-Стефанського і Берлінського договорів у підвищенні міжнародного інтересу до вірменського питання. Наслідки інтернаціоналізації для політичної та соціальної ситуації в Вірменії в наступні десятиліття.

Тема 10. Вірменський народ у роки Першої світової війни. Реалізація турецького плану геноциду вірмен. Кавказький фронт Першої світової війни і вірмени. Добровільний рух. Великий геноцид вірмен. Виникнення вірменської діаспори.

Реалізація турецького плану геноциду вірмен. Причини та ідеологічні підстави для здійснення геноциду. Роль османського уряду, зокрема молодотурецької влади, у реалізації плану. Організація геноциду: депортації, масові вбивства, обстріли, переслідування вірмен. Масштаби геноциду, методи і жертви: мільйони загиблих, зруйновані громади, розпад вірменських культурних центрів.

Кавказький фронт Першої світової війни і вірмени. Залучення вірмен до військових дій на Кавказі в рамках Російської імперії. Роль вірменських добровольчих підрозділів у війні проти

Османської імперії. Взаємодія вірменських військ із російською армією на Кавказькому фронті. Вплив фронтових подій на вірменські громади на Кавказі та в Османській імперії. **Добровільний рух вірмен.** Формування вірменських добровольчих загонів у Російській імперії та на Кавказі. Роль вірменських військових формувань у боротьбі проти Османської імперії. Ідеологічні та політичні мотиви добровольців, їх внесок у Кавказьку кампанію. Вплив добровольчого руху на формування вірменської національної ідентичності та прагнення до незалежності. Наслідки Першої світової війни та геноциду для вірменського народу.

Великий геноцид вірмен. Опис Великого вірменського геноциду: депортація, масові вбивства, голод, каторжні роботи. Особливості проведення геноциду в різних регіонах Османської імперії. Реакція міжнародної спільноти та спроби допомоги постраждалим. Пам'ять про геноцид у вірменській культурі та історії. Формування вірменської національної свідомості після геноциду.

Виникнення вірменської діаспори. Причини масової еміграції вірмен з Османської імперії після геноциду. Виникнення вірменських діаспорних громад у різних частинах світу: в Росії, Франції, США, Сирії, Лівані тощо. Соціально-економічні умови життя вірменських біженців у нових країнах. Вплив діаспори на збереження вірменської культури, мови, релігії та національної ідентичності.

Тема 11. Утворення Першої Республіки Вірменія. Травневі героїчні бої. Проголошення першої Республіки Вірменія. Внутрішнє і зовнішнє життя. Травневе повстання. Турецька навала.

Загальний огляд політичної ситуації в Вірменії та на Кавказі після Першої світової війни та геноциду. Ключові фактори, що сприяли утворенню Першої Республіки Вірменія. Зовнішньополітична ситуація в регіоні в період після розпаду Російської імперії та Османської імперії.

Травневі героїчні бої. Опис травневих боїв 1918 року, які стали важливою віхою у боротьбі за незалежність Вірменії. Причини і наслідки Травневих героїчних боїв. Роль вірменських збройних сил у відбитті атак турецьких військ. Визначні битви, герої та ключові моменти цих боїв.

Проголошення Першої Республіки Вірменія. Події, що передували проголошенню незалежності: політична боротьба, роль різних партій і національних організацій. Офіційне проголошення Першої Республіки Вірменія 28 травня 1918 року. Політичне значення цього кроку для вірменського народу і національної самовизначеності. Реакція міжнародної спільноти на проголошення незалежності Вірменії. Внутрішнє життя Першої Республіки Вірменія. Встановлення нового уряду і створення політичних інститутів. Соціально-економічні проблеми в умовах війни, руйнації та біженців. Роль вірменської інтелігенції у відбудові держави та формуванні національних інститутів. Взаємодія з сусідніми країнами та зусилля щодо внутрішньої стабільності. Зовнішнє життя Першої Республіки Вірменія. Взаємодія з Росією, Туреччиною та іншими державами на міжнародній арені. Визнання Першої Республіки Вірменія міжнародною спільнотою. Труднощі в зовнішньополітичних відносинах: боротьба за визнання, дипломатичні відносини з іншими країнами.

Травневе повстання. Опис Травневого повстання в 1918 році, його причини та учасники. Мета повстання: боротьба за більш широкий національний суверенітет та вплив різних політичних сил. Роль повстання у визначенні майбутнього політичного курсу Першої Республіки. Турецька навала. Опис турецької агресії проти Першої Республіки Вірменія, починаючи з весни 1918 року. Причини турецької навали та політичні цілі Османської імперії. Хід бойових дій, стратегічні важливі моменти і боротьба вірменських сил за своє існування. Роль міжнародної підтримки та зусилля Республіки в протистоянні агресії.

Тема 12. Вірменське питання на Паризькій конференції: Севрський договір. Позиція вірменських делегацій на Паризькій конференції з питання про єдину і незалежну Вірменію. Вірменське питання на конференції в Сан-Ремо: Севрський договір і Вірменія.

Вірменське питання на Паризькій конференції. Мета Паризької конференції: формування нового порядку в Європі після Першої світової війни. Принципи, закладені у документах конференції, зокрема щодо національного самовизначення народів. Позиція великих держав

(особливо Франції, Великої Британії, США) щодо вірменського питання та створення незалежної Вірменії. Роль вірменських делегацій: ключові фігури, їхні вимоги щодо визнання незалежності Вірменії.

Севрський договір (1920 рік). Умови та положення Севрського договору щодо Вірменії. Створення Вірменської Республіки в межах Севрського договору: територіальні кордони, політичні й економічні зобов'язання. Положення щодо створення незалежної Вірменії та міжнародної підтримки для її існування. Взаємодія Севрського договору з іншими документами, підписаними на Паризькій конференції, та їхнє значення для Вірменії. Вплив Севрського договору на визначення майбутнього Вірменії: створення Вірменії як частини мандатної території. Територіальні зміни після підписання Севрського договору: відмова від частини територій на користь Туреччини. Проблеми, які виникли після підписання Севрського договору, зокрема у зв'язку з відмовою Туреччини від його умов.

Позиція вірменських делегацій на Паризькій конференції Склад і лідери вірменських делегацій на Паризькій конференції (Завен Сароян, Геворг Чаренц та інші). Головні вимоги вірменських делегацій: єдина і незалежна Вірменія, забезпечення прав вірмен у Туреччині та на Кавказі. Стратегії, які використовували вірменські дипломати для лобювання своїх інтересів на міжнародній арені. Оцінка досягнутих результатів та причин часткової реалізації їхніх вимог.

Вірменське питання на конференції в Сан-Ремо (1920 рік). Огляд Сан-Ремо конференції та її рішення щодо майбутнього Вірменії. Позиція великих держав (особливо Великої Британії, Франції та Італії) щодо утворення незалежної Вірменії. Прийняття рішення про мандат Франції на управління вірменськими територіями на південь від Туреччини. Визначення територіальних кордонів та політичного статусу майбутньої Вірменії відповідно до рішення Сан-Ремо.

Тема 13. Падіння Першої Республіки Вірменія. Радянська Вірменія 1920-1945 рр. Вірменія у сфері політики Радянської Росії і Кемалійської Туреччини. Турецьковірменська війна: радянізація Вірменії.

Падіння Першої Республіки Вірменія. Загальна ситуація в Першій Республіці Вірменія на момент її падіння. Причини та фактори, що призвели до падіння Першої Республіки: політична нестабільність, зовнішні загрози (турецька агресія та нестабільність на Кавказі). Військові поразки, зокрема у конфліктах з Туреччиною і Азербайджаном. Внутрішні проблеми: економічна криза, біженці, соціальна та політична нестабільність. Підписання угоди з радянською Росією у 1920 році та наслідки для майбутнього Вірменії.

Радянська Вірменія 1920-1945 рр. Процес радянізації Вірменії: приєднання до Радянської Росії та створення Вірменської Радянської Соціалістичної Республіки (Вірменська РСР). Зміни в політичному устрої Вірменії під контролем Радянської влади: введення однопартійної системи, репресії проти опозиції. Роль комуністичної партії у формуванні політичного ландшафту, зміни в суспільному житті. Вірменія у сфері політики Радянської Росії та Кемалійської Туреччини. Взаємодія Вірменії з Радянською Росією: підтримка Радянського уряду, економічна і політична інтеграція до складу СРСР. Взаємодія Вірменії з Кемалійською Туреччиною: процеси політичних та військових переговорів після підписання Туркменчайського мирного договору. Створення «Вірменської території» в Туреччині, Турецька агресія проти Вірменії. Конфлікти на Кавказі: роль Вірменії в регіональних відносинах, баланс між радянським та турецьким впливами.

Турецьковірменська війна та радянізація Вірменії. Причини Турецьковірменської війни: радикальна зміна політичного контексту в регіоні після Першої світової війни та національних рухів. Вплив війни на політику Вірменії: безпосереднє втручання Туреччини, радянська військова допомога. Роль радянської армії у звільненні вірменських територій, підтримка територіальної цілісності Вірменії. Важливість Турецьковірменської війни для формування політичного курсу Вірменії в рамках СРСР. **Радянізація Вірменії.** Реалізація радянських економічних і соціальних реформ: колективізація, індустріалізація, зміни в сільському господарстві. Роль радянських органів влади у побудові нової економіки Вірменії, створення промислових центрів. Політичні репресії: боротьба з «буржуазними елементами», національні репресії проти вірменських патріотичних сил. Культурна ідеологія: пропаганда радянського

стилю в мистецтві, науці, освіті, але також вплив радянської культури на традиційне вірменське суспільство.

Тема 14. ПІДНЕСЕННЯ АРЦАХСЬКОГО РУХУ. Початок арцахського руху. Різанина вірмен і вимушена еміграція з Азербайджану. Розвиток руху і позиції ВРСП і СРСП. Збройний етап визвольної боротьби. Декларація про проголошення незалежності Нагірно-Карабахської Республіки.

Початок Арцахського руху. Загальна характеристика ситуації в Нагірному Карабасі (Арцах) на початку 1980-х років. Історичні передумови виникнення Арцахського руху та загострення національних конфліктів у регіоні. Роль національної ідентичності та етнічної приналежності в етапах розвитку руху. Причини початку Арцахського руху: соціально-політична ситуація в Азербайджанській РСР та радянських республіках. Роль вірмен у Нагірному Карабаху та початок боротьби за права на автономію та культурну самобутність. Масові демонстрації і вимоги вірмен щодо надання Нагірному Карабаху статусу автономії в межах Азербайджану. Політична реакція керівництва ВРСП і СРСП на перші заклики до автономії. Опис масових етнічних чисток, погромів та насильства над вірменами в Азербайджані (1988-1990 рр.). Причини та масштаби насильства, наслідки для вірменських громад у Баку, Сумгаїті та інших містах. Вимушена еміграція вірмен з Азербайджану, соціально-економічні та психологічні наслідки для біженців. Міжнародна реакція на насильство і ситуацію, що склалася, та її вплив на розвиток конфлікту.

Розвиток руху і позиції ВРСП і СРСП. Формування політичних сил, що підтримують Арцахський рух: вірменські партії, організації та активісти. Різниця в позиціях Вірменської РСР та Азербайджанської РСР щодо конфлікту: дипломатичні та внутрішньополітичні ініціативи. Реакція радянського керівництва на вимоги вірмен щодо статусу Нагірного Карабаху: спроби організувати переговори та їх результати. Політичні, економічні та соціальні умови, які призвели до поступового загострення ситуації.

Збройний етап визвольної боротьби. Початок збройного конфлікту в 1991 році: військові зіткнення між арміями Азербайджану і Нагірного Карабаху. Роль добровольчих вірменських підрозділів, військова організація та стратегії оборони. Вплив збройного конфлікту на розвиток Арцахського руху та його трансформацію в повномасштабну війну за незалежність. Важливі битви, стратегічні успіхи та поразки сторін.

Декларація про проголошення незалежності Нагірно-Карабахської Республіки. Події, що призвели до проголошення незалежності Нагірного Карабаху 1991 року. Текст і зміст декларації, основні принципи незалежності, включаючи територіальну цілісність та суверенітет. Реакція міжнародної спільноти на проголошення незалежності Нагірного Карабаху. Політичні, економічні та соціальні наслідки проголошення незалежності для регіону та взаємини з сусідніми державами, зокрема Азербайджаном.

Тема 15. Проголошення незалежності Республіки Вірменія. Декларація про проголошення незалежності Республіки Вірменія. Проведення референдуму про незалежність. Розпад СРСП. Регулювання внутрішнього і зовнішнього життя.

Загальна ситуація в СРСП і Вірменії наприкінці 1980-х — початку 1990-х років. Вплив політичних, економічних та соціальних змін у СРСП на процеси, що передували проголошенню незалежності Вірменії. Роль національного руху та прагнення до самовизначення вірменського народу.

Декларація про проголошення незалежності Республіки Вірменія. Опис подій 23 серпня 1990 року, коли Верховна Рада Вірменії прийняла Декларацію про державну незалежність. Основні положення декларації: підстави для незалежності, політичні і економічні вимоги. Зміст та значення декларації для майбутнього розвитку країни. Міжнародна реакція на проголошення незалежності Вірменії. Проведення референдуму про незалежність. Підготовка та організація референдуму: дати проведення, організаційні питання та участь громадян. Результати референдуму: підтримка незалежності вірменським народом. Оцінка результатів референдуму в

контексті політичної ситуації в СРСР та Вірменії. Роль референдуму як важливого етапу в процесі здобуття незалежності.

Розпад СРСР і його вплив на Вірменію. Хід розпаду СРСР: політичні зміни в Москві, проголошення незалежності інших республік. Роль Вірменії в процесі розпаду Радянського Союзу та вплив на внутрішні та зовнішні справи. Зміна міжнародного статусу Вірменії після розпаду СРСР: визнання незалежності іншими державами та міжнародними організаціями. Вплив економічної і політичної ситуації у пострадянському просторі на Вірменію.

Регулювання внутрішнього та зовнішнього життя. Створення нових політичних інститутів у Вірменії: Конституція, перші вибори, формування органів влади. Проблеми внутрішньої політики: економічні труднощі, соціальні проблеми, корупція. Реформи в економіці та соціальній сфері: перехід від планової економіки до ринкових відносин. Формування нових політичних партій та організацій у контексті незалежності. Встановлення дипломатичних відносин з іншими країнами та міжнародними організаціями. Проблеми, з якими стикалася Вірменія на міжнародній арені після проголошення незалежності: блокада, війна з Азербайджаном. Вірменія у пострадянському просторі: відносини з Росією та іншими країнами СНД. Відносини з Туреччиною і міжнародна реакція на вірмено-турецький конфлікт.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Історія та культура Вірменії»

заочна форма навчання

	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Від початків Вірменської державності до її занепаду (первісна доба – XVIII ст.)			
Тема 1. Проблеми походження та формування вірменського народу. Стародавні державні утворення Вірменського нагір'я. Розташування, кордони, річки, озера Вірменського нагір'я. Історичний поділ Вірменії. Питання генеалогії вірменського народу. Ранні державні утворення.	2	1	10
Тема 2. Політичне та соціально-економічне життя Ванського (Біанілі-Урартуського) та Єрвандунського царств. Створення і зміцнення Ванського царства. Ванське царство, наймогутніша держава Середньої Азії. Занепад і падіння Ванського царства. Стан держави. Паруйр Нагапет. Єрванд I Сакавакяц. Тігран Єрвандян. Вірменія у складі Акеменінської імперії. Втручання Олександра Македонського			8
Тема 3. Вірменія часів Арташесянської династії. Проголошення Арташесянського царства. Арташес I. Тігран Великий. Занепад і падіння Арташесянського царства.			8
Тема 4. Вірменія часів царства Аршакуняц. Національно-визвольна боротьба вірмен V ст. Заснування Аршакунінської династії у Вірменії. Аршакуни у III-II століттях до н.е, Трдат III Великий і проголошення			8

Християнства державною релігією. Царі Аршак I і Папа Римський. Занепад і падіння Аршакунів.	1		
Тема 5. Вірменія часів династії Багратунів. Відновлення незалежності Вірменії. Ашот I. Могутність та зміцнення незалежності країни. Малі царства. Занепад і падіння царства Ані. Стан держави.			8
Тема 6. Килікійська Вірменія. Виникнення та зміцнення влади Рубінян. Антивізантійська боротьба. Проголошення Царства. Становлення династії Хетумянів. Вірменомонгольська та вірмено-мамлюцька боротьба. Послаблення і занепад. Стан держави.	1	1	8
Тема 7. Визвольні рухи вірмен у 17-18 ст. Діяльність делегації Католикоса Акопа Джугаєці. Програми Ісраєля Орі про визволення Вірменії.			10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Вірменія від імперського поневолення до відновлення національної державності (кінець XVIII – перша третина XXI ст.)			
Тема 8. Східна Вірменія у складі Російської імперії. 1804-1813 рр., 1826-1828 роки Російсько-перські війни. Туркманчайський мирний договір. Утворення Вірменської області. 1806-1812, 1828-1829 роки Російсько-турецькі війни. Адріанопольський договір. Переселення західних вірмен у Східну Вірменію.			10
Тема 9. Російськотурецька війна 1877-1878 рр. Інтернаціоналізація вірменського питання. 1877-1878 роки Російсько-турецька війна. Сан-Стефанський договір і вірменське питання. Берлінська асамблея та інтернаціоналізація вірменського питання	1	1	10
Тема 10. Вірменський народ у роки Першої світової війни. Реалізація турецького плану геноциду вірмен. Кавказький фронт Першої світової війни і вірмени. Добровільний рух. Великий геноцид вірмен. Виникнення вірменської діаспори.			8
Тема 11. Утворення Першої Республіки Вірменія. Травневі героїчні бої. Проголошення першої Республіки Вірменія. Внутрішнє і зовнішнє життя. Травневе повстання. Турецька навала			8

Тема 12. Вірменське питання на Паризькій конференції: Севрський договір. Позиція вірменських делегацій на Паризькій конференції з питання про єдину і незалежну Вірменію. Вірменське питання на конференції в Сан-Ремо: Севрський договір і Вірменія.	1		10
Тема 13. Падіння Першої Республіки Вірменія. Радянська Вірменія 1920-1945 рр. Вірменія у сфері політики Радянської Росії і Кемалійської Туреччини. Турецьковірменська війна: радянізація Вірменії.			10
Тема 14. ПІДНЕСЕННЯ АРЦАХСЬКОГО РУХУ. Початок арцахського руху. Різанина вірмен і вимушена еміграція з Азербайджану. Розвиток руху і позиції ВРСР і СРСР. Збройний етап визвольної боротьби. Декларація про проголошення незалежності НагорноКарабахської Республіки.	1	1	10
Тема 15. Проголошення незалежності Республіки Вірменія. Декларація про проголошення незалежності Республіки Вірменія. Проведення референдуму про незалежність. Розпад СРСР. Регулювання внутрішнього і зовнішнього життя.			12
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Практичне № 1

Тема: Витоки державності та культури вірменського народу

Мета: Виокремити основні періоди в історії Вірменії. Проаналізувати джерельну базу. З'ясувати сутність поняття «історія», «державна», «державність», «культура» Дослідити особливості етногенезу вірменського народу. Розглянути первісний період вірменської історії.

Питання для обговорення:

1. Періодизація історії та культури Вірменії.
2. Джерела та історіографія.
3. Етногенез вірменів.
4. Поняття, сутність, типи та функції культури.
5. Чинники формування вірменської національної культури.
6. Розвиток людського суспільства на території Вірменії в епоху первісної доби.
7. Сутнісні ознаки первісної культури.
8. Формування перших держав та їхній культурний вплив на автономне населення.
9. Ванське та Єрвандунське царство.
10. Звичаї, вірування, побут вірмен.

Практичне заняття № 2

Тема: Царська доба: історія державності та культура

Мета: Простежити основні тенденції формування Вірменії як держави вірменського народу. Визначити причини її занепаду. З'ясувати особливості розвитку культури царської доби.

Питання для обговорення:

1. Утворення держави.
2. Теорії походження Вірменської держави.
3. Основні етапи політичної історії.
4. Політика перших царів.
5. Значення прийняття християнства у Вірменії.
6. Законотворча діяльність царя Тіграна Великого.
7. Політичні ідеї мислителів.
8. Зовнішня політика.
9. Основні етапи розвитку державності Вірменії в царську добу?
10. Вплив влади Вірменських царів на політичну ситуацію в регіоні Закавказзя.
11. Роль у формуванні вірменської державності та Вірменської Церкви під час царської доби.
12. Взаємодія Вірменії з сусідніми імперіями, такими як Римська, Перська та Візантійська.
13. Особливості вірменської архітектури та мистецтва можна спостерігати в період царської доби.
14. Як війни і конфлікти в царській добі позначилися на культурній спадщині Вірменії.
15. Епоха царської влади сприяла формуванню вірменської національної ідентичності.
16. Соціальні структури та інститути у Вірменії за царської доби.
17. Спадщини царської доби Вірменії, що є актуальними і впливовими в сучасній державності та культурі країни.

Практичне заняття № 3

Тема: Вірменія на зламі середньовіччя та ранньомодерної доби.

Мета: Аналізувати процес відновлення незалежності Вірменії при династії. Охарактеризувати наслідки зміцнення незалежності країни. Знати незалежності країни. Малі царства. Занепад і падіння. Стан держави.

Питання для обговорення:

1. Значення визнання Ашота I арабським халіфом у 885 році для легітимації династії Багратунів.
2. Вплив візантійської експансії на долю Вірменського царства у X—XI століттях.
3. Вірменська апостольська церква у зміцненні національної ідентичності в епоху Багратунів.
4. Зовнішньополітичні виклики перед Вірменією у період Багратунів.
5. Вплив феодалних князівств (наприклад, Васпуракан, Сюнік, Карс) на централізовану владу.
6. Обставини переселення вірмен до Кілікії та формування незалежної політичної структури.
7. Роль у консолідації влади Рубена I та його нащадків (Торос II та Левон I).
8. Методи Рубінянів для збереження автономії в умовах тиску Візантійської імперії.
9. Проголошення Кілікії королівством у 1198 р. для її міжнародного статусу та внутрішнього розвитку.
10. Династична політика (шлюб Хетума і дочки Левона I) у передачі влади.
11. Кілікійське царство та союз із монголами, вплив на безпеку та міжнародну політику.

Практичне заняття № 4

Тема: Визвольні рухи вірмен.

Мета: З'ясувати мету, засоби й механізми визвольних рухів вірмен. Проаналізувати внутрішні реформи Акопа Джугаєці щодо способів звільнення вірмен. Причини та наслідки визвольного руху.

Питання для обговорення:

1. Реформи Акопа Джугаєці на зміцнення національної ідентичності
2. Роль Вірменської церкви у просуванні реформ — чи була вона союзником чи опонентом.
3. Політичні, економічні та релігійні активізації визвольної боротьби вірмен у період діяльності Акопа Джугаєці.

4. Становище вірмен в Османській імперії/Персії (залежно від часу), і як це вплинуло на появу ідеї звільнення.
5. Зовнішні загрози (наприклад, тиск мусульманських правителів або тюркських племен) стимулювали рух.
6. Програми Ізраеля Орі про визволення Вірменії.
7. Досвід вірменської боротьби за свободу можна застосувати до сучасних національних визвольних рухів.
8. Вірменські землі наприкінці XVII – на початку XVIII ст.
9. риси розвитку вірменської культури в другій половині XVII – XVIII ст.
10. Історичний портрет вірменських постатей (на вибір).

Практичне заняття № 5

Тема: *Національно-культурне відродження (кн. XVIII – поч. XX ст.)*

Мета: Розглянути умови перебування вірменських земель у складі Російської імперії. З'ясувати особливості вірменського національно-культурного відродження кінця XVIII – поч. XX ст.

Питання для обговорення:

1. Масонство на українських землях.
2. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства, його програмні ідеї та діяльність.
3. Т. Шевченко в національно-визвольному русі.
4. Виникнення громад та їхня культурно-освітня діяльність в другій половині XIX ст.
5. Русифікація системи державного управління, суду, школи, науки.
6. Розвиток освіти і науки наприкінці XVIII – поч. XX ст.
7. Література кінця XVIII – поч. XX ст.
8. Театральне мистецтво кінця XVIII – поч. XX ст.
9. Музично-пісенна творчість кінця XVIII – поч. XX ст.
10. Образотворче мистецтво кінця XVIII – поч. XX ст.
11. Будівництво й архітектура кінця XVIII – поч. XX ст.

Практичне заняття № 6

Тема: *Українські національно-визвольні війни.*

Мета: Визначити передумови національного відродження Вірменії на початку XIX-XX ст. Проаналізувати причини і наслідки втрати вірменської державності.

Питання для обговорення:

1. Передумови відродження національної державності Вірменії на початку XIX ст.
2. Російсько-перські війни. Туркманчайський мирний договір.
3. Російсько-турецька війна 1877-1878 рр.
4. Причини першої українсько-російської війни.
5. Вірменські землі у роки Першої світової війни.
6. Особливості добровільного руху вірмен задля визволення Західної Вірменії.
7. Причини та умови Великого геноциду.
8. Вимушена еміграція вірмен.
9. Початок арцахського руху.
10. Декларація про проголошення незалежності Нагорно-Карабахської Республіки.
11. Культура Вірменії поч. XX ст.

Практичне заняття № 7

Тема: *Вірменія на шляху новітньої незалежності (3 год.).*

Мета: Проаналізувати основні проблеми Вірменії на шляху державного будівництва. Особливості формування сучасної вірменської культури. Визначити причини, етапи

вірменських революцій

Питання для обговорення:

1. Основні проблеми Вірменії на шляху державного будівництва.
2. Особливості формування сучасної вірменської культури..
3. Декларація про проголошення незалежності.
4. Проведення референдуму про незалежність.
5. Діяльність Вірменії на міжнародній арені.
6. Динаміка зовнішньополітичного курсу Вірменії.
7. Вплив церкви на формування цінностей сучасного суспільства.
8. Державна культурна політика.
9. Сучасні література та мистецтво.

6. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш детальнішого розгляду тематики курсу з використанням рекомендованих матеріалів і виконанням завдань.

Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Навчальний матеріал з дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд із навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні занять.

Самостійна робота студентів із дисципліни «Історія та культура Вірменії» передбачає:

- роботу із джерелами (пошук, збір та опрацювання);
- підготовка матеріалів (родовід, реферат, есе, анотація, презентація історико-культурних пам'яток краю).
- презентація результатів.

Реферат повинен містити такі розділи:

1. Титульний аркуш:

- назву університету;
- назву кафедри;
- назву навчальної дисципліни;
- тему;
- номер академічної групи;
- ПІБ студента.

2. Зміст.

3. Вступ. Вступ розкриває сутність, стан наукового завдання і його значення. Тут само вказують мету й завдання дослідження.

4. Основна частина. Розкриває наукове дослідження і відповідає обраній темі, вступу й висновкам роботи.

5. Висновки. У висновках вказують результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

6. Список літератури. Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків.

Вимоги до оформлення. Шрифт Times New Roman, 14, півторачний інтервал; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, ліве – 25 мм, праве – 15 мм.

Есе – це висловлення своїх думок, ідей та аргументів на певну тему у письмовій формі у вигляді невеликого твору. Есе виражає **індивідуальні** враження й міркування автора з конкретного приводу або предмета й не претендує на вичерпне трактування.

Алгоритм написання есе

- 1) постановка проблеми;
- 2) обдумування проблеми (ідеї, приклади, що їх ілюструють);
- 3) планування есе (визначення структури);
- 4) написання есе;
- 5) перевірка та редагування роботи;
- 6) підготовка презентації;
- 7) презентація есе.

Тематика рефератів та есе

1. Історія давньої Вірменії: від царства Урарту до створення Вірменського королівства.
2. Вірменія в середньовіччі: роль Вірменської Церкви та культурний розвиток.
3. Вірменія та Візантійська імперія: політичні та культурні зв'язки.
4. Вірменський геноцид 1915 року: причини, події та наслідки.
5. Революція в Вірменії 2018 року: причини та результати "оксамитової революції".
6. Вірменське питання в міжнародних відносинах: історія і сучасність.
7. Культура Вірменії: архітектура, література та музика як складові національної ідентичності.
8. Вірменія під владою Російської імперії: соціально-політичні зміни.
9. Вірменія та Азербайджан: історія конфлікту та спроби мирного врегулювання.
10. Вірменське відродження в 19 столітті: національна свідомість і культурна реформація.
11. Роль Вірменії в античності: від Римської до Перської імперії.
12. Піднесення та занепад Великого Вірменського королівства.
13. Роль вірмен у світовій діаспорі: збереження національної ідентичності за кордоном.
14. Історія християнства у Вірменії: перша країна, яка прийняла християнство як державну релігію.
15. Вірменія в контексті геополітики Закавказзя: між Росією, Туреччиною та Іраном.
16. Історико-культурні пам'ятки мого краю.

Родовід. Дослідження родоводу поєднує три етапи:

- 1) підготовчий (опитування родичів, збирання біографічних даних про рід, сім'ю);
- 2) аналітичний (відбір і узагальнення інформації);
- 3) написання родоводу і створення генеалогічної схеми роду (родового дерева).

Для написання родоводу необхідно:

- записати історію власного життя (прізвище, ім'я та по батькові; коли і де ви народилися; де ви відвідували школу; ваші захоплення, досягнення тощо);
- провести бесіду зі старшим поколінням родини і записати необхідні відомості (біографічні дані, особливості родинної обрядовості тощо);
- використати достовірні дані про родину (документи: метрики, свідоцтва, довідки, посвідчення, дипломи тощо; архівні джерела (за бажанням));
- написати родовід у довільній формі (реферат, презентація PowerPoint);

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Історія та культура Вірменії» використовують наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- тестування;
- поточне опитування;
- реферати, есе, анотації, проєкти;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- екзамен;

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

В процесі вивчення дисципліни «Історія та культура Вірменії» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- тестування;

- поточне опитування;
- реферати, есе, анотації, проекти;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- екзамен;

Оцінювання здійснюється за 100 бальною шкалою.

Критерії оцінювання знань:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти та обладнання

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1–15
2.	Проекційний екран	1-15
3.	Наявність доступу до мережі Інтернет (за необхідності)	1-15
4.	Ноутбук	1-15
5.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі онлайн (за необхідності)	1-15

6.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-15
7.	Інструменти Microsoft Office (PowerPoint і т.ін.)	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Підручники та навчальні посібники:

1. Вірменська історія: питання, з найдавніших часів до наших днів, Єреван, 2000.
2. Історія вірменського народу, Єреван, 2012.
3. Мелік-Бахсян С. Історія Вірменії. з найдавніших часів до 18 століття, Єреван, 1993.
4. Мелік-Бахсян С., Джерелознавство вірменської історії, Єреван, 1996.
5. «Історія Вірменії» академічний багатотомник, №. 2-4, Єреван, 2010-2018.
6. Карапетян М. Вірменія 1912-1920, Єреван, 2003.
7. Карапетян М., Геворкян Е., Радянська Вірменія 1920-1991, Єреван, 2007.
8. Парсамян В., Арутюнян Ш., Історія вірменського народу (1801-1978), Єреван, 1979.
9. А. Мелконян, Історія Вірменії, Єреван, 1998.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Мелконян А. Нариси вірменської історії, Єреван, 2018.
2. Акопян А., Радянська Вірменія в період відновлення народного господарства (1921-1925), Єреван, 1955.
3. Арутюн К., Участь вірменського народу у Другій світовій війні (1939-1945), Єреван, 2004.
4. Г. Гарібджанян, Німеччина, вірменське питання та геноцид вірмен (1878-1918), Єреван, 2001.
5. О. Погосян, З історії Васпуракана, Єреван, 1990.
6. Байбурдян В. Світова торгівля та іранські вірмени в 17 столітті, Тегеран, 1996.
7. Левон Вардан, Податки в Османській і Перській імперіях (I століття), Єреван, 2004.
8. Р. Матевосян, Державний устрій і адміністративний порядок Багратуняна Вірменії, Єреван, 1990.
9. Тер-Гевондян В., Кілікійська Вірменія та арабські країни Близького Сходу 1145-1226, Єреван, 1994.